

Πρόγραμμα Λειτουργικού Αλφαριθμητισμού (Π.Λ.Α.) Στ' τάξης (2017-2018)

Το Πρόγραμμα του Λειτουργικού Αλφαριθμητισμού (Π.Λ.Α.) διεξάγεται διαχρονικά σε παγκύπρια βάση από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (Κ.Ε.Ε.Α.). Το Π.Λ.Α. απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες της Γ' και Στ' τάξης Δημοτικού. Στόχος του Προγράμματος είναι ο έγκαιρος εντοπισμός μαθητών/τριών με μεγάλη πιθανότητα να μείνουν λειτουργικά αναλφάβητοι/ες, ώστε οι μαθητές/μαθήτριες αυτοί να εμπλακούν σε κατάλληλα προγράμματα στήριξης στη Μέση και Δημοτική Εκπαίδευση, αντίστοιχα. Το Πρόγραμμα αξιολογεί δύο βασικές δεξιότητες: (α) τη γλωσσική-επικοινωνιακή ικανότητα και (β) τη μαθηματική ικανότητα.

Κατά τη σχολική χρονιά 2017-2018, το Π.Λ.Α. διεξήχθη για ενδέκατη συνεχόμενη χρονιά στην Στ' τάξη του Δημοτικού. Ο συνολικός αριθμός των μαθητών/τριών που συμμετείχαν ανήλθε στους 8027 για τα δοκίμια της Γλώσσας και στους 8060 για τα δοκίμια των Μαθηματικών. Ποσοστό 9,7% των μαθητών/τριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει γλωσσικά αναλφάβητο και 10,3% μαθηματικά αναλφάβητο. Ποσοστό 5,1% των μαθητών ανήκε και στις δύο ομάδες ρίσκου για αναλφάβητισμό.

Κατά τη φετινή σχολική χρονιά ήταν εφικτή η σύγκριση των αποτελεσμάτων των δύο κύκλων του Π.Λ.Α., αφού οι μαθητές/μαθήτριες που φοιτούσαν φέτος στην Στ' τάξη είχαν συμπληρώσει ξανά τα δοκίμια του Π.Λ.Α. πριν από τρία χρόνια, όταν δηλαδή φοιτούσαν στην Γ' τάξη. Οι συγκρίσεις κατέδειξαν ότι ποσοστό γύρω στο 55% και 60% στην Στ' τάξη, που αναγνωρίστηκε τη φετινή χρονιά στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφάβητισμού αντίστοιχα, είχε αναγνωριστεί και πριν από τρία χρόνια (τη σχολική χρονιά 2014-2015) με ρίσκο για λειτουργικό αναλφάβητισμό.

Επιπρόσθετα, διαπιστώθηκε πολύ καλή προβλεπτική εγκυρότητα των μετρήσεων των δοκιμίων του Προγράμματος και του κριτηρίου διαχωρισμού των μαθητών/τριών στις δύο ομάδες: ρίσκου και μη ρίσκου για τα δοκίμια του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφάβητισμού, αντίστοιχα. Διερευνώντας το προφίλ των μαθητών/τριών που εμφανίστηκαν για πρώτη φορά στις ομάδες ρίσκου, οι αναλύσεις κατέδειξαν ότι οι μαθητές/μαθήτριες αυτοί/ές είναι κυρίως αγόρια και έχουν κυπριακή υπηκοότητα.

Επιπλέον, στο πλαίσιο του Προγράμματος, συλλέγονται κάθε χρόνο δεδομένα στο επίπεδο του μαθητή αναφορικά με διάφορους παράγοντες που πιθανόν να σχετίζονται με την ύπαρξη ρίσκου για λειτουργικό αναλφάβητισμό μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Οι παράγοντες αυτοί χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες: (α) προσωπικά χαρακτηριστικά μαθητή/μαθήτριας (Δημογραφικά

Χαρακτηριστικά και Στάσεις και Απόψεις) και (β) χαρακτηριστικά του οικογενειακού περιβάλλοντος. Τη φετινή σχολική χρονιά συλλέχθηκαν για πρώτη φορά δεδομένα σε σχέση με μία μεταβλητή στην κατηγορία στάσεις και απόψεις, αυτήν που αφορά στο σχολικό κλίμα.

Με κριτήριο τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, οι συσχετίσεις ανάμεσα στο ρίσκο για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό και των παραγόντων σε σχέση με τα χαρακτηριστικά του/της μαθητή/μαθήτριας κατέδειξαν ότι μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν τα αγόρια, μαθητές με ξένη υπηκοότητα και μαθητές/μαθήτριες που εισήλθαν στο Δημοτικό σε ηλικία μικρότερη των 6 χρόνων. Σε σχέση με τις στάσεις και τις απόψεις, μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν μαθητές/μαθήτριες με αρνητικές στάσεις απέναντι στο διάβασμα και στα Μαθηματικά, χαμηλό βαθμό εμπιστοσύνης στην αναγνωστική και μαθηματική τους ικανότητα και χαμηλά κίνητρα για διάβασμα.

Σε σχέση με τις απόψεις των μαθητών/τριών για τις έξι διαστάσεις του σχολικού κλίματος (στήριξη εκπαιδευτικών, σχέσεις μεταξύ μαθητών, αίσθημα τού ανήκειν, σεβασμός στη διαφορετικότητα, σαφήνεια κανονισμών και διαδικασίες αναφοράς περιστατικών και αναζήτησης βοήθειας) τόσο οι μαθητές/μαθήτριες των ομάδων ρίσκου όσο και οι μαθητές/μαθήτριες των ομάδων μη ρίσκου τοποθετήθηκαν θετικά. Οι μαθητές/μαθήτριες των ομάδων ρίσκου βρέθηκαν να έχουν χαμηλότερους μέσους όρους από τους/τις αντίστοιχους/ες των μαθητών/τριών των ομάδων μη ρίσκου σε όλες τις διαστάσεις. Οι διαφορές αυτές που παρατηρήθηκαν αν και μικρές ήταν στατιστικά σημαντικές.

Οι συσχετίσεις ανάμεσα σε μεταβλητές που χαρακτηρίζουν το οικογενειακό περιβάλλον και το ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό κατέδειξαν ότι μεγαλύτερη συμμετοχή στις ομάδες ρίσκου έχουν οι μαθητές/μαθήτριες με γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, που μεγαλώνουν σε ένα δίγλωσσο ή πολύγλωσσο περιβάλλον, μαθητές/μαθήτριες στους/στις οποίους/ες δεν ανατίθεται κατ' οίκον εργασία στο σπίτι, που δεν αφιερώνουν καθόλου χρόνο στο σπίτι ή που αφιερώνουν υπερβολικό χρόνο (περισσότερο από 2 ώρες) σε καθημερινή βάση για την κατ' οίκον εργασία και οι οποίοι/ες δηλώνουν ότι τους βοηθά σε συχνή βάση κάποιος στο σπίτι (σχεδόν κάθε μέρα ή κάθε μέρα) με την κατ' οίκον εργασία και τέλος μαθητές/μαθήτριες με απουσία στο σπίτι μέσω που υποβοηθούν τη μάθηση (π.χ. γραφείου, ηλεκτρονικού υπολογιστή, σύνδεσης στο διαδίκτυο, προσωπικών βιβλίων, τάμπλετ, βιβλίων στο σπίτι).

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας υιοθετήθηκαν συμβατικά μοντέλα λογιστικής παλινδρόμησης (logistic regression) και συγκεκριμένα η μέθοδος της βηματικής παλινδρόμησης για την επιλογή εκείνων των μεταβλητών με τη στατιστικά

«σημαντικότερη» επίδραση στην ύπαρξη ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό. Λόγω του μεγάλου αριθμού ανεξάρτητων μεταβλητών, υιοθετήθηκε και τη φετινή χρονιά η μέθοδος των κύριων συνιστωσών (principle components analysis), ώστε οι μεταβλητές να ομαδοποιηθούν σε κατηγορίες και μετά να συμπεριληφθούν σε μοντέλα στατιστικής παλινδρόμησης. Συνολικά, προέκυψαν οι εξής επτά συνιστώσες, οι οποίες ερμηνεύουν ποσοστό 61% της συνολικής διασποράς: *σχολικό κλίμα, στάσεις απέναντι στο διάβασμα, στάσεις απέναντι στα Μαθηματικά, ώρα που αφιερώνεται στην κατ' οίκον εργασία, συχνότητα ανάθεσης κατ' οίκον εργασίας, μέσα μάθησης στο σπίτι και τεχνολογία και επαφή με την τεχνολογία στο σπίτι*. Οι έξι μεταβλητές δημογραφικού χαρακτήρα όπως φύλο, υπηκοότητα, ηλικία κατά την εισδοχή στη δημοτική εκπαίδευση, γλώσσα που ομιλείται στο σπίτι, μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και μορφωτικό επίπεδο της μητέρας δεν συμπεριλήφθηκαν στην ομαδοποίηση αυτή.

Στα μοντέλα του γλωσσικού και του μαθηματικού αλφαβητισμού, στα οποία ενσωματώθηκαν και οι μεταβλητές δημογραφικού χαρακτήρα, οι μεταβλητές/συνιστώσες με στατιστικά σημαντική συμβολή στην πρόβλεψη ρίσκου για αναλφαβητισμό ήταν δέκα και εννέα, αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, και στα δύο μοντέλα οι δημογραφικές μεταβλητές υπηκοότητα, μορφωτικό επίπεδο της μητέρας και οι έξι συνιστώσες *σχολικό κλίμα, στάσεις απέναντι στο διάβασμα, στάσεις απέναντι στα Μαθηματικά, ώρα που αφιερώνεται στην κατ' οίκον εργασία, μέσα μάθησης στο σπίτι και τεχνολογία και επαφή με την τεχνολογία στο σπίτι* αναγνωρίστηκαν με στατιστικά σημαντική συμβολή στην πρόβλεψη ρίσκου. Στο μοντέλο του γλωσσικού αναλφαβητισμού με σημαντική προβλεπτική ικανότητα αναγνωρίστηκαν, επίσης, οι μεταβλητές φύλο και γλώσσα που ομιλείται στο σπίτι, ενώ στο μοντέλο του μαθηματικού αναλφαβητισμού η συνιστώσα *συχνότητα ανάθεσης κατ' οίκον εργασίας*.

Με σκοπό την πρόβλεψη ρίσκου υιοθετήθηκαν, επίσης, μοντέλα πολυεπίπεδης ανάλυσης (δύο επίπεδα: μαθητή και σχολείου). Τα μοντέλα αυτά κατέδειξαν ότι το ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό οφείλεται κυρίως σε παράγοντες στο επίπεδο του/της μαθητή/μαθήτριας. Οι αρχικές αναλύσεις (μηδενικό μοντέλο) κατέδειξαν ότι ποσοστό γύρω στο 12,8 % και 10,5% της συνολικής διακύμανσης του ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό αντίστοιχα, οφείλεται στο επίπεδο του σχολείου. Επομένως, κρίνεται απαραίτητη η διενέργεια περαιτέρω αναλύσεων με την εισαγωγή ανεξάρτητων μεταβλητών, τόσο στο επίπεδο του/της μαθητή/μαθήτριας όσο και στο επίπεδο του σχολείου, με σκοπό την καλύτερη ερμηνεία και επεξήγηση του ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό.